

Füzi Péter

A VALÓSÁGRA ÉBREDNI

A *Mi van veletek, semmi?*¹ című regényével Szeifert Natália írói stílusa kiforrott, révbe ért. Pontosabban már az előző, *Az altató szerekről* című könyvével elért erre a pontra, ugyanis az a kötet is jóval kiérleltebbnek bizonyult, mint az azt megelőző, már megjelenése körül is csak zsenének feltűnő *Láz*. Míg az előző regényben két nő egymással csak itt-ott érintkező történetét követhettük felváltva, addig ebben a regényben két, a véletlenek összjátékának köszönhetően lakótársrá váló férfi szintén egymás mellett, felváltva futó történetét figyelhetjük meg, hiszen az életüket, életmódjukat alaposan bemutató, egy adott pontból kiinduló, majd az oda vezető utat részletező leírás – egyébként ez is ismerős technika az előző regényből – aprólékosságában kifejezetten voyeuristának hat, ám ezúttal a regény nem kínálja fel azt a kényelmes távolságot, amelyből a megfigyelt életet múzeumi tárgyaknak tekinthetnénk.

A két főszereplő, Pók és Grafit egy sorsszerű találkozás után kibontakozó barátságának története és az azt végigkísérő, folyamatosan megoldandó helyzetek sajnos generációs tünetek, túlon túl ismerősök mindenkinek az elmúlt évekből. Kettejük életének monotonitását egyedül a törzshelyük, a Mexikó nevű kocsmá és az ottani többi törzsvendég körüli történések szakítják meg – és a hétköznapi világtól is ezek az események távolítják el leginkább az olvasót, kellemes vagy tragikus kicsengéssel egyaránt.

Pók és Grafit mindketten kallódó korai harmincasok, akik nem igazán tudnak mit kezdeni az életükkel. Mindkettejüknek vannak álmaik, ám nincsenek lehetőségeik, pontosabban sose tudják megteremteni maguknak azokat. Grafit például egykor ígéretes tehetségnek bizonyult a Képzőművészeti Egyetemen, ám festő helyett alulfizetett rajztanár lett, aki teljes mértékben tisztában van tantárgya és saját maga feleslegességével is az iskolában. Ennek ellenére folyamatosan tervezi a műveit, készíti a modellként szolgáló fényképeket, ám a

---

1 Szeifert Natália: *Mi van veletek, semmi?* Budapest, 2019, Kalligram.

megvalósításhoz vagy az idő vagy az anyagi lehetőségek mindig hiányoznak. Ez akkor változik meg, amikor végül kirúgják az iskolából, és Pók maga mellé veszi, hogy a saját munkájában segítse őt, egy félig-meddig illegális, gyakrabban fekete-, mint szürkemunkában. A drogterjesztésből és megfigyelésből álló munkakör ugyan megteremti az alkotáshoz szükséges anyagi biztonságot, ám hamarosan mindketten rájönnek, hogy az ártalmatlannak hitt feladatok valójában ártalmas történéseket készítenek elő, így végül mindketten az ország elhagyása mellett döntenek.

Ez a kíméletlen végső tanulsága a könyvnek, amelyet még társadalomkritikának sem lehet nevezni, ugyanis ahhoz valódi történésekre lenne szükség. A fiatal harmincasok addig kénytelenek meghozni a saját kis különalkukat – az alkotás, a lelkiismeret vagy a lehetőségek a boldogulásért cserébe –, amíg csak képesek. Más lehetőség nincs, itthon legalábbis. Az, hogy ez az állapot meddig tart, nehéz eldönteni, mert a regény tudatosan maszatosan mutatja be az időt, miközben a közelmúlt eseményei jól felismerhetően rajzolódnak ki a háttérben, és végig ott is maradnak, hiszen miközben a főszereplők ugyan érzik a hatásaikat, próbálják magukat függetleníteni tőle.

Ezek az események nem állnak össze történelemmé, még magántörténelemmé sem, mozaikszerű információdarabokról beszélünk, amelyek csak a háttérben lebegnek, miközben a nagy események csak áttételesen érintkeznek a főszereplők életútjával. Ezek az történések – a vörösiszap-katasztrófa, a dohányzás betiltása a kocsmákban, az iskolák átszervezése, a West Balkán tragédiája, a sajtó átalakulása és végül a Lehel téri robbantás – ugyan az olvasók számára datálják a történeteket, de a szereplők számára fokozatosan belesimulnak a hétköznapok egyhangúságába, ami elől próbálnak elmenekülni, vagy legalábbis élhetőbbé tenni azokat.

A fő helyszín tehát a Mexikó nevű kocsmá, ahol délutánonként a többi törzsvendéggel együtt söröznek, akik a főszereplőkhöz hasonlóan próbálnak az időn kívül létezni, igaz, számukra az idő már lezárultnak tűnik. Ez jelenik meg a regény címadó idézetében, az egyik törzsvendég, Leveles Laci állandó köszönésében is: „Mi van veletek, semmi?” A mondat viszonylag hamar elhangzik a regényben, hogy aztán belevessen a kocsmá atmoszférájába, ám kitűnően jellemzi az egész regényt. A kérdésben benne van ugyan a történések lehetősége, ám ezt

a lehetőséget meg is szünteti a kérdés feltevője azzal, hogy saját maga válaszolja meg, hiszen mi is történhetne ott, ahová épp az események elkerülése végett járnak az emberek.

Az idő a többi törzsvendég számára tudniillik már lezárult, míg a két főszereplő kirekesztődött belőle. Ahogy egyre jobban ismerőssé válik a kocsma, ahogy lassan az olvasó is törzsvendégnek érezheti magát, egyre többet tudunk meg a többi törzsvendégről. A regény egyik legkiemelkedőbb pontja, egy alig pár oldalas kis betoldott történet is ilyen: a korábban már említett Leveles Laci előtörténete kicsiben mutatja fel az egész regény történelemfelfogását. Megjelennek a nagy történelmi folyamatok, évszámok nélkül rajzolódnak ki a 80-as évek végének lehetőségei, az egyre bátrabb vállalkozói kedv, ám az egészet háttérbe szorítja a személyes tragédia, a gyerek és a feleség önhibán kívüli, mégis a kor sajátos, háztáji megoldásaiból fakadó elvesztése, ami végül le is zárja Laci életét. Ő ugyan éppenhogy túléli a balesetet, de ezek után már csak monoton rutin marad az élete, amit a folyamatosan feltett kérdése is jelez.

A regény másik sarkalatos jelenete – a jelenet tán nem is jó szó, mert több napról beszélünk – a prágai utazás. Ez az egyetlen szó szerinti történet, amiben a kocsma törzsközönsége részt vesz, de ez is csak menekülés. „Prágába nem megy az ember, hanem jár! Minden évben szoktunk menni három-négy napra” – adja meg az utazás mottóját Soma, a szervező. Maga az utazás is rutin, mégis kiszakítja a szereplőket a hétköznapiakból, úgy érzik, haladnak valamerre. Itt jelenik meg Barni, a mozgássérült 18 éves alakja is, akit születésnapja alkalmából visznek el az útra. A vele járó felelőségek megosztása családszerű kohéziót teremtenek a szereplők közt, valamint kidomborítják Pók figurájának kettősségét is.

Valójában Pók alakja az, aki élvezetessé teszi a regényt. A kezdetben rejtélyes figuráról lassan derül ki a korábban már kifejtett félig-meddig illegális munkája, valamint annak részletei, hogy ez a hihetetlenül empatikus figura – aki első látásra befogadja Grafitot, szinte nincs ember, akiért ne tenné tűzbe a kezét, ahogy azt meg is teszi jó párszor – hogyan köt ki ebben a munkakörben. Az alakja nem egyszer parodisztikusnak is tűnik annak ellenére, hogy az összehasonlításul felkínált Grafit a világi dolgoktól elrugaszkodott művészember prototípusaként hat, Pók igazi természete azonban csak a mai valóságtól

elkülönített zárványokban nyilvánul meg – Prágában vagy épp a Mexikóban.

Nem véletlen, hogy az ő alakja szolgál ablakul *Az altató szerekről*-re, amely figura nemcsak Zsuzsa, az előző regény egyik főszereplőjének a továbbbírása, annak naivitását pragmatikus életösztönnel rejtve el, hanem szó szerinti kapocs is. Bár sosem nevezi nevén, a titkosatos Főnökben könnyű felismerni Andrást, Zsuzsa férjét, ám míg Zsuzsa végső soron nem tudja megnyerni a saját csatáját vele szemben, addig Pók itt is sikerrel jár: mielőtt végleg elhagyná az országot, képes megvédeni a Mexikót, ezt a világtól elzárt darabkát, amit ő amúgy már sose fog tudni meglátogatni. Míg azonban *Az altató szerekről* szintjét sikerült tartani stílusban, azon az író nem tudott továbblépni, sőt sokszor kísértetiesen olyan, mintha az előző regényét olvasnánk. Ezt megerősítik az olyan közös vonások is, mint az ismerős történetvezetés, illetve a háttérben feltűnő, több mint ismerős, de meg nem nevezett szereplők.

Amíg az *Az altató szerekről* hangsúlyozottan női regény – ez nemcsak a saját kritikai visszhangjának sarkalatos tétele,² hanem a mostani regény recepcióját is befolyásolni látszik,³ azaz a *Mi van veletek, semmi?* épp azért lenne férfiregény, mert az elődje, az előzménye női regény –, azzal szemben ez a kötet sokkal általánosabb élethelyzetekkel foglalkozik, semmint hogy azok kategorizálhatóak lennének specifikus női vagy férfi problémákként. Nem az előző regény párdarabjával van tehát dolgunk, hanem annak kiterjesztésével, gondolati és tematikus folytatásával.

A *Mi van veletek, semmi?* ugyanis nemcsak történetében, röviden érzékeltetett átfedéseiben – ez egyébként szintén ismerős motívum az előző regényből, Zelma és Zsuzsa történetei pont ilyen aprócska utalásokkal voltak összekötve, amilyenekkel a két regény most összekapcsolódott –, hanem témájában is folytatása az előző regénynek. Ám míg ott a főszereplők a saját függőségeikkel fedik el a valóságot, itt éppen a valóságra való teljes és visszafordíthatatlan ráeszmélés a lezárás. Az már csak napjaink tragédiája, hogy a halványan, de szilárd

2 ÉS-KVARTETT: Szeifert Natália *Az altató szerekről* című regényéről. *Élet és Irodalom*, 2018/10. – 2018. március 9. (utolsó megtekintés: 2019. július 30.)

3 F. Szabó Kata: *Semmi, csak az élet*, https://nepszava.hu/3043581_semми-csak-az-élet-szeifert-natalia-mi-van-veletek-semmi-cimu-koteterol (utolsó megtekintés: 2019. július 30.)

körvonalakkal kirajzolt magyar valóságra az egyetlen lehetőségként megjelenő válasz a kivándorlás, de ez mégsem tragédia. Nem tragédia, mivel a regény nem engedi azzá válni, ugyanaz a halvány derű, az önmagunkon való folyamatos mosolygás jelenik meg a könyvben, ami Szeifertnek lassan már névjegyévé válik, és ami az előző regényének, így tehát ennek is kellemesen egyedi hangot kölcsönöz. Nehéz eldönteni, hogy ez a hang csak a téma vagy az ismétlés okán tűnik halványabbnak, ám fontos kiemelni, hogy az egyediségét ettől függetlenül megőrizte. Szeifert legújabb könyvének zárata ugyanakkor már csak azért is kecsegtető, mivel a teljes megújulás lehetőségét veti fel, amelyben talán a jellegzetes egyedi hangja ismét olyan markánsan meg fog tudni nyilvánulni, mint ahogy tette azt az előző kötetében.

Aranydomb